

TAMPEREEN KAUPUNKI

TAMPEREEN KAUPUNGIN
LUKIOT

tredu
TAMPEREEN SEUDUN AMMATTIOPISTO

TAMPEREEN KAUPUNGIN TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA 2019- 2022

Sisällys

1. Yleistä	3
2. Opiskeluhuollon kokonaistarpeen arviointi ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut	3
3. Opiskeluhuollon kokonaisuus	4
3.1. Yhteisöllinen opiskeluhoolto	4
3.1.1 Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä (OHR).....	5
3.1.2 Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteiden toteuttamiseksi	5
3.1.3 Oppimisympäristöjen esteettömyyden, terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin turvaaminen.....	8
3.1.4 Toimenpiteet tupakoinnin, nuuskaamisen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisemiseksi, päihdeongelmiin puuttumiseksi ja päihdeongelmaisen hoitoon ohjausta varten	9
3.1.5 Yhteistyön toteuttaminen nuorisotoimen, lastensuojelun, poliisin sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa	9
3.1.6 Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa.....	10
3.2. Yksilökohtainen opiskeluhoolto	12
3.2.1 Ohjaus opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin.....	13
3.2.3 Monialainen asiantuntijaryhmä	13
3.2.4 Yhteistyö HOKS:n ja erityisen tuen suunnitelman laatimisessa	15
3.2.5 Tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa ..	15
3.2.6 Oppilaitoksissa toteutettava yhteistyö opintojen nivelvaiheessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa.....	16
3.2.7 Opiskeluhuollon tuki ja ohjaus kurinpitörangaistusten tai opiskeluoikeuden peruuttamisprosessin tai sen uhan yhteydessä	16
3.2.8 Terveystarkastusten ja muun opiskeluterveydenhuollon toteuttamisessa tarvittava yhteistyö ...	16
3.2.9 Opiskelijoiden terveydentilan tai toimintakyvyn muutoksista johtuvien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista edistävät toimenpiteet.....	16
3.2.10 Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen oppilaitoksen työpäivän aikana	17
3.2.11 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi	17
4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa	17
5. Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.....	18
6. Opiskeluhooltosuunnitelman toteutuminen ja seuranta.....	21
7. LIITTEET	22

1. Yleistä

Tampereen kaupungin ylläpitämien toisen asteen koulutuksen oppilaitosten yhteinen opiskeluhooltosuunnitelma sisältää periaatteet ja käytänteet opiskeluhoollon toteuttamisesta, ja se on laadittu yhteistyössä oppilaitosten ja opiskeluhoollon palveluita tuottavien toimijoiden kanssa.

Suunnitelman sisältö ja rakenne noudattavat Opetushallituksen määräystä opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista sekä opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta. Oppilas- ja opiskeluhooltolaissa määrätään oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman tekemisestä: ”Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma.” (Oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 13§).

Opiskeluhooltosuunnitelma koskee kaikkia Tampereen kaupungin alueen ammatillisen koulutuksen perustutkintokoulutuksen, ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (Valma), lukiokoulutuksen, lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen (Luva) sekä aikuisten perusopetuksen opiskelijoita. Suunnitelmaan on kirjattu opiskeluhoollon keskeiset sisällöt ja periaatteet. Se sisältää myös suunnitelman opiskelijan suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

2. Opiskeluhoollon kokonaistarpeen arviointi ja käytettävissä olevat opiskeluhooltopalvelut

Tampereen kaupungissa opiskelijoille turvataan lain edellyttämät palvelut. Palvelujen kokonaistarvetta arvioitaessa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja oppimisympäristöihin liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä, opiskeluhoollon muodostunutta tietoa (tilastot, palvelujen kysyntä jne.) sekä huoltajilta ja opiskelijoilta saatavaa palautetta.

Oppilas- ja opiskeluhooltolain edellyttämänä opiskeluhoollon ohjausryhmänä toimii Tampereen kaupungissa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ohjausryhmä. Ohjausryhmän alaisuudessa toimii opiskeluhoollon verkostotyöryhmä, joka vastaa tarvittavan tiedon tuottamisesta ohjausryhmälle sekä kehittää opiskeluhoollon palveluita kaupunkitasoisesti monialaisessa yhteistyössä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on asetettu toisen asteen koulutukselle ja opiskeluhoollolle kehittämiskohteita. Tilinpäätöskausittain suunnitelman etenemisestä ja seurannasta raportoidaan lautakunnissa ja hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmissä.

Opiskeluhuollon yksikön esimiehenä toimii opiskelijahuollon päällikkö. Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat organisatorisesti Tampereen kaupungin lukiokoulutuksen alaisuudessa. Esimiehenä toimii lukiokoulutuksen johtaja.

Opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit työskentelevät yhteensä 23 oppilaitoksessa ja palvelut pyritään tarjoamaan oppilaitoksissa lähipalveluina. Toisen asteen koulutuksen resurssi syksyllä 2019 oli yhteensä 12 psykologin ja 12 kuraattorin tointa. Kuraattoreilla ja psykologeilla on vastuullaan keskimäärin 1200 opiskelijaa. Valtakunnalliset suositukset ovat 780/kuraattori ja 1000/psykologi.

Opiskeluterveydenhuollon palveluita tarjotaan useassa eri toimipisteessä. Keskitetty toimipiste (Tullinkulma) palvelee suurinta osaa opiskelijoista. Lisäksi on oppilaitoksia, joissa on lähes päivittäiset terveydenhuollon palvelut. Keskitetyssä toimipisteessä toimitaan kolmen tiimin tiimityömallilla, jossa kullakin terveydenhoitajien ja lääkäreiden muodostamalla tiimillä on omat vastuuoppilaitokset. Terveydenhoitajista on nimetty jokaiselle tiimille tiimivastaava. Vastaanottotyö tapahtuu keskitetyssä toimipisteessä ajanvarauksella.

Opiskeluterveydenhuollon palveluihin ovat oikeutettuja Tampereella sijaitsevista toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa, lukioissa ja ammattikorkeakouluissa vähintään kaksi kuukautta päätoimisesti opiskelevat. Palvelut tarjotaan oppilaitoksille, joilla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä lupa ammatillisen koulutuksen järjestämiseksi. Koska kunta voi halutessaan järjestää palvelut myös muille oppilaitoksille, Tampereella opiskeluterveydenhuollon asiakkaina on pieniä kauneudenhoitoalan oppilaitoksia, joilla ei ole kyseistä lupaa.

Opiskeluterveydenhuollossa lääkäriresurssin tarve olisi 8 henkilötyövuotta ja käytettävissä on noin 5-6 lääkärihenkilötyövuotta johtuen sijaisten puutteesta.

Terveydenhoitajavakansseja on opiskeluterveydenhuollossa tällä hetkellä 30. Terveydenhoitajat palvelevat sekä toista astetta että AMK-opiskelijoita eikä toisen asteen osuutta voida tästä selkeästi määritellä. Toiselle asteelle kokonaistarve olisi 27 terveydenhoitajaa.

3. Opiskeluhuollon kokonaisuus

3.1. Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteena on edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia, opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä (1287/2013 2 § kohta 2).

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on ensisijaisesti oppilaitoksen henkilökunnan tehtävä ja sen toteuttamisesta vastaa koulutuksen järjestäjä tehden yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa (1287/2013 3 § ja 4 §).

Yhteisöllisen opiskeluhuollon lähtökohtana on opiskelijan ja huoltajan osallisuus sekä kuulluksi tuleminen. Sen periaatteet tulee jalkauttaa oppilaitoksissa osaksi toimintakulttuuria. Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen ohjaavat toimintaa. Hyvinvoinnin edistäminen edellyttää pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä.

3.1.1 Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä (OHR)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintaa suunnittelee oppilaitoksen yhteisöllinen OHR. Ryhmä koostuu opiskeluhuollosta vastaavasta rehtorista/apulaisrehtorista/koulutuspäälliköstä, terveydenhoitajasta, psykologista, kuraattorista, erityisopettajasta, opinto-ohjaajasta, opettajien edustajasta sekä opiskelijoiden ja huoltajien edustajista. Ryhmän kutsuu koolle rehtori/apulaisrehtori tai koulutuspäällikkö.

Ryhmä kokoontuu lukuvuoden aikana vähintään neljä (4) kertaa. Sen keskeisin tehtävä on huolehtia oppilaitosyhteisön kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Ryhmä suunnittelee ja toteuttaa hyvinvointia edistäviä ja ylläpitäviä toimenpiteitä, arvioi niiden riittävyyttä ja kehittää toimintaa tarpeen mukaan. Yhteisöllinen OHR päivittää vuosittain oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman rehtorin/koulutuspäällikön johdolla. Ryhmä valitsee lukuvuoden teemaksi ajankohtaisen aiheen esimerkiksi edellisen vuoden kouluterveyskyselyn pohjalta.

3.1.2 Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteiden toteuttamiseksi

Yhteisöllisyyden edistäminen

Yhteisöllisyydellä on suuri merkitys oppilaitosyhteisön hyvinvoinnille. Yhteisöllisyyttä edistävät yhteiset opiskeluyhteisön tunnustamat arvot, yhteisesti noudatettavat järjestyssäännöt ja luottamuksen ilmapiiri, jota luovat mm. avoin keskustelukulttuuri ja toimiva sisäinen viestintä. Yhteisöllisyys toteutuu onnistuneesti vain, jos kaikki opiskeluyhteisön jäsenet (opiskelijat, henkilökunta ja johto) edistävät sitä suunnitelmissa, päätöksissä ja arjessa. Arjen tasolla yhteisöllisyyden kokemus syntyy opiskelijalle mm. siitä, että oppilaitoksen henkilökunta ja muut opiskelijat huomioivat hänen läsnäolonsa myönteisesti. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tervehtimistä sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opintojen edistymisen seuraamista.

Yhteisöllisyyden kokemuksen kannalta opiskelijan tärkein viiteryhmä on oma opiskeluryhmä. Turvallinen ryhmä edistää oppimista, luovuutta, mielipiteiden ja tunteiden ilmaisua sekä nuoren kehitystä omaksi itsekseen sekä ehkäisee kiusaamista. Ryhmänohjaaja / oma opettaja on ryhmänsä asiantuntija sekä vastaa turvallisesta ja opiskelua tukevasta ilmapiiristä. Hänen tehtävänä on panostaa ryhmäytymiseen erityisesti opintojen alussa ja pitää sitä yllä sekä puuttua ryhmässä

ilmeneviin ongelmatilanteisiin. Ryhmäyttäminen on prosessi, jossa ryhmän turvallisuutta tuetaan. Ryhmää on tärkeää vahvistaa sen eri vaiheissa, esimerkiksi pidempien opiskelutaukojen jälkeen tai -jaksojen vaihtuessa. Yksinäisyyden kokemus opiskeluyhteisössä voi lisätä poissaoloja. Oppilaitoksen on tärkeää tukea ryhmäytymistä ja korostaa toimintakulttuuria, jossa ketään ei jätetä välitunti- ja ruokailutilanteissa yksin.

Opintojen keskeytymisen ja poissaolojen ehkäiseminen

Keskeisiä opintojen keskeytymistä ehkäiseviä tekijöitä ovat hyvä opiskelumotivaatio ja opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Lisäksi oppilaitoksen turvallinen, myönteinen ja yhteisöllinen ilmapiiri tukevat opintojen edistymistä ja sitoutumista opiskeluun. Opintojen keskeytymisen taustalla olevia tekijöitä ovat esimerkiksi epärealistiset käsitykset opintojen vaativuudesta, väärä alanvalinta, elämänhallinnan haasteet, kiusaaminen ja yksinäisyys sekä psyykkisen ja fyysisen terveydentilan haasteet. Oppilaitos voi ennaltaehkäistä opintojen keskeytymistä varhaisella poissaoloihin puuttumisella, järjestämällä riittävää tukea opiskeluun sekä tekemällä tiivistä yhteistyötä huoltajien ja verkostojen kanssa.

Poissaoloihin puuttuminen

Opiskelijoiden poissaolojen seuraaminen ja niihin puuttuminen on ennaltaehkäisevää opiskeluhuoltotyötä. Opiskelijoiden poissaolot merkitään Wilma -järjestelmään. Opettajat seuraavat opiskelijoiden poissaoloja säännöllisesti oppilaitoksissa sovittujen käytäntöjen mukaisesti.

Ryhmänohjaaja / oma opettaja keskustelee poissaoloista opiskelijan kanssa, mikäli on riski kurssien keskeytymisestä tai opintojen viivästymisestä. Ryhmänohjaaja / oma opettaja selvittää opiskelijan tuen tarvetta. Alaikäisen kohdalla ryhmänohjaaja/ oma opettaja on yhteydessä huoltajaan. Tarvittaessa ryhmänohjaaja / oma opettaja kutsuu koolle monialaisen asiantuntijaryhmän ja/tai ohjaa opiskelijan opiskeluterveydenhuollon ja/ tai opiskeluhuollon palveluihin.

Mikäli poissaolot jatkuvat tarvittavan tuen ja hoidon järjestämisestä huolimatta, rehtori / koulutuspäällikkö tekee opiskelijan kanssa suunnitelman tilanteen seurannasta ja jatkotoimista.

Riittävän tuen järjestäminen opiskeluun

Opintojen keskeyttämisen taustalla on usein oppimisen vaikeuksia tai kuormittava elämäntilanne. Opintojen keventäminen ja vaihtoehtoiset suorittamisen mahdollisuudet ehkäisevät opintojen keskeytymistä ja syrjäytymistä monissa tilanteissa. Haasteisiin opintojen suorittamisessa tulee puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tuen tarpeen selvittelyn aloittaa vaikeudet havainnut opettaja. Hän keskustelee tilanteesta opiskelijan kanssa ja selvittää, millaista tukea tämä tarvitsee opintoihinsa. Tarvittaessa opettaja on yhteydessä oma opettajaan/ryhmänohjaajaan kokonaistilanteen arvioimiseksi. Mikäli opetushenkilöstön tukitoimet osoittautuvat riittämättömiksi, ryhmänohjaaja / oma opettaja kutsuu koolle yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän.

Tukitoimet lukio-opinnoissa

Opiskelija on oikeutettu saamaan tukea opetushenkilöstöltä henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimiseen (Lukiolaki 714/2018 26 §). Oppimisvaikeuksista kärsivällä opiskelijalla on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea, jos hänellä on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan (Lukiolaki 714/2018 26 §). Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa ja jatko-opinnoissa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijan omat lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Tukea on oikeus saada riippumatta siitä, mistä syystä tuen tarve aiheutuu (esim. tilapäinen opinnoista jälkeen jääminen, oppimisen vaikeudet, tarkkaavuuden ongelmat tai opiskelutaitojen puute sekä sosiaaliset ja mielenterveyden haasteet). Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä (Lukiolaki 714/2018 26 §). Tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä (Lukiolaki 714/2018 26 §). Tukitoimet tulee kirjata henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, jos opiskelija niin pyytää (Lukiolaki 714/2018 26 §). Tuki voi toteutua monenlaisilla pedagogisilla ratkaisuilla, monipuolisella opinto-ohjauksella, ryhmänohjaajan tuella, tukiopetuksella sekä hyödyntämällä tuen tarpeen huomioon ottavia opintojen valintamahdollisuuksia. Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti eli muillakin tavoilla kuin kirjallisella tuottamisella.

Erityisopettaja tekee luki-testit kaikille lukion aloittaville opiskelijoille ja laatii tarvittaessa lukilausunnon, arvioi opiskelun tuen tarpeen, antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta lukioaikana ja ylioppilaskirjoituksia varten, ohjaa ja opettaa opiskelijaa opiskelutaidoissa sekä tekee moniammatillista yhteistyötä. Erityisopetus on erityisopettajan antamaa aineenopetusta tukevaa opetusta. Opiskelu voidaan järjestää tavanomaisesti poikkeavalla tavalla opiskelijan toiveesta, jos se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä (Lukiolaki 714/2018 29 §). Opiskelijaa ohjataan lausuntojen ja erityisjärjestelyn hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Tukitoimet ammatillisissa opinnoissa

Toisen asteen ammatillisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 61 §). Jokaiselle opiskelijalle on laadittava henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 44 §). Kaikilla opiskelijoilla on oikeus saada henkilökohtaista tukea ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 61 §).

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 64 §). Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 64 §). Erityinen tuki toteutetaan erityisopettajan ja muun opetushenkilöstön yhteistyönä. Tuki voi olla mm. yksilöllisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä sekä opiskelumateriaaleja ja menetelmiä. Erityistä tukea saavan opiskelijan osaamisen arviointia voidaan mukauttaa välttämättömiltä osin (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 64 §). Erityisen tuen antamisen tavoitteena on lisäksi edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 64 §). Ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa, mikäli se on perusteltua vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä välttämättömiltä osin (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 66 §).

Opintojen keskeyttäminen

Opiskelijalle on turvattava riittävät tuki opintojen keskeydyttyä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Oppilaitoksen tehtävänä on ilmoittaa alle 29-vuotias opiskelija etsivään nuorisotyöhön opintojen keskeytymisuhan havaittuaan tai viimeistään opintojen keskeydyttyä (Nuorisolaki 1285/2016 11 §). Lisäksi alle 30-vuotiaat opiskelijat voivat käyttää Ohjaamon palveluita. Oppilaitoksen työntekijä keskusteleo opiskelijan kanssa tulevaisuuden suunnitelmista ja ohjaa tarvittaessa esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistoon.

3.1.3 Oppimisympäristöjen esteettömyyden, terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin turvaaminen

Opiskelijan turvallisuutta ja opiskelun esteetöntä sujumista tuetaan oppilaitoskohtaisilla järjestyssäännöillä, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Opiskeluun liittyvien matkojen, kuljetusten ja odotusaikojen osalta opiskelijat noudattavat yleisiä liikenneohjeita ja koulun järjestyssääntöjä.

Tapaturmien ehkäiseminen ja ensiavun järjestäminen

Tapaturmien ehkäiseminen on oppilaitoksen ja sen koko henkilöstön sekä työssäoppimispaikkojen vastuulla (valaistus, ehjät rakenteet ja laitteet, työtavat ja suojavarusteet ja niiden käytön opettaminen opiskelijoille jne.) Lisäksi huolehditaan siitä, että opiskelija tietää opiskeltavan alan keskeiset terveys- ja turvallisuusriskit sekä osaa ja motivoituu suojautumaan niiltä. Tästä vastaavat sekä koulun henkilöstö että opiskelijaterveydenhuolto.

Paikalla oleva opetushenkilöstö antaa ensiapua tapaturmissa ja hälyttää tarvittaessa vakavissa tilanteissa apua hätänumerosta. Oppilaitoksista löytyy asianmukaiset ensiaputarvikkeet. Jatkohoito on järjestetty oppilaitoksen vakuutuksen turvin. Opintotoimistossa annetaan ohjeet ja täytetään vakuutustodistus.

Terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastukset oppilaitoksissa

Hyvinvoiva opiskeluyhteisö ja tarkoituksenmukaiset, turvalliset sekä terveelliset fyysiset oppimisympäristöt ovat merkittävä osa opiskelijan opiskelukyvyn ylläpittoa ja edistämistä.

Lainsäädännöllä pyritään varmistamaan opiskelijoille hyvä opiskeluympäristö. Terveystarkastuslaki velvoittaa toteuttamaan oppilaitosten terveydellisten olojen tarkastuksen kolmen vuoden välein ja seurannan vuosittain. Tarkastusten tavoitteena on poistaa ja minimoida oppilaitoksen terveellisyteen ja turvallisuuteen liittyvät riskit. Terveystarkastaja osallistuu näihin tarkastuksiin ja yhdessä lääkärin kanssa seuraa osaltaan tarvittavien muutosten toteutumista.

Opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin tarkastusten järjestelyjä organisoii Tampereen kaupungin ympäristöterveys, joka laatii vuosittain tarkastusaikataulun yhteistyössä työterveyshuollon, oppilaitosten ja opiskeluterveydenhuollon edustajien kanssa. Ympäristöterveys ilmoittaa tulevista tarkastuksista oppilaitosten koulutuksesta vastaaville henkilöille sekä opiskeluterveydenhuoltoon. Oppilaitosten terveydellisten olojen tarkastuksen toteuttavat erillisen suunnitelman mukaisesti oppilaitoksen johto, opiskelijoiden edustus, opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto, ympäristöterveys, rakennuksen ylläpitäjä ja henkilökunnan työsuojeluorganisaatio.

3.1.4 Toimenpiteet tupakoinnin, nuuskaamisen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisemiseksi, päihdeongelmiin puuttumiseksi ja päihdeongelman hoitoon ohjausta varten

Ohjeistukset löytyvät erillisestä Toisen asteen koulutuksen päihdeettömyyssuunnitelmasta.

3.1.5 Yhteistyön toteuttaminen nuorisotoimen, lastensuojelun, poliisin sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa

Jokaisen oppilaitoksen työntekijän velvollisuus on:

- konsultoida lastensuojelua havaitessaan lastensuojelullisen huolen ja tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus (Tampereen sosiaalipäivystys: arkisin klo 9 - 15, puh. 040 568 5520 ja muina aikoina, puh. 0500 625 990)
- konsultoida poliisia epäillessään rikosta (puh. 0295 419 800 arkisin klo 8.00 - 16.15.)

Yhteistyötä tehdään laajasti ja monialaisesti Tampereen nuorisotoimen, etsivän nuorisotyön, Ohjaamon, seurakunnan sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tarkempi kuvaus kappaleessa 3.2 Yksilökohtainen opiskelijahuolto.

3.1.6 Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Kriisitilanteita ovat turvallisuuden tunnetta uhkaavat, järkyttävät ja ennalta arvaamattomat tapahtumat, joilla on voimakas kielteinen vaikutus yksilöön tai yhteisöön. Oppilaitoksissa tapahtuvia kriisitilanteita ovat mm.

- opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema
- suuronnettomuudet
- muut vakavat onnettomuudet ja läheltä piti -tilanteet
- väkivaltatilanteet ja niiden uhka

Kriisien hallinta oppilaitoksissa perustuu kriisivalmiuden ylläpitoon. Ajan tasalla oleva kriisivalmius turvaa, että yhteisössä on valmistauduttu toimimaan ennalta sovittujen käytänteiden mukaisesti ja jokainen yhteisön jäsen tietää oman vastuualueensa kriisitilanteen sattuessa.

Toimipiste/oppilaitoskohtainen kriisiryhmä

Toimipiste/oppilaitoskohtaisen kriisiryhmän tehtävään kuuluu oppilaitosyhteisöä koskettavien kriisitilanteiden hoitaminen. Kriisiryhmän toiminnasta ja ryhmän koordinoinnista kriisin aikana vastaa toimipistepäällikkö/rehtori/apulaisrehtori.

Kriisiryhmän kokoonpano:

- rehtori/apulaisrehtori/toimipistepäällikkö
- opiskeluhuollon edustajat (kuraattori/psykologi/terveydenhoitaja/lääkäri)
- toimipisteen työsuojeluvastaava/vahtimestari
- opettajien edustajat
- (oppilaitospastori)

Kriisiryhmän kokoontuminen

Kriisiryhmän tulee kokoontua sovitusti vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana apulaisrehtorin/rehtorin/toimipistepäällikön kokoon kutsumana. Kriisiryhmä kokoontuu sekä etukäteen sovitusti että akuuteissa kriisitilanteissa. Akuuteissa kriisitilanteissa ryhmän on kokoonnuttava mahdollisimman pian. Kriisiryhmän tulee sopia nopea tiedonvälityskanava ryhmän kokoon kutsumiseksi ja tiedon välittämiseksi (esim. WhatsApp-ryhmä). Mikäli kriisitoiminnasta vastaavaa ei akuutissa tilanteessa välittömästi tavoiteta, kriisiryhmän voi kutsua koolle myös joku muu ryhmän jäsenistä.

Kriisiryhmän tehtävät

- Toimipiste/oppilaitoskohtaisen kriisisuunnitelman laatiminen
- Kriisiryhmän kokoonpanon ja yhteystietojen ajantasaisuuden varmistaminen
- Opiskelijoiden ja henkilökunnan perehdyttäminen kriisisuunnitelmaan
- Kriisivalmiuden ylläpito kokoontumalla säännöllisesti
- Toteutettujen toimien arviointi akuutin kriisin jälkeen
- Tapahtuneen purku kriisiryhmän sisäisesti

Kriisiryhmän keskeisin tehtävä on laatia toimipiste/oppilaitoskohtainen kriisitoimintasuunnitelma sekä ylläpitää kriisitoimintavalmiutta. Kriisitoimintasuunnitelman päivittämisestä ajantasaiseksi vastaa rehtori tai toimipistepäällikkö. Kriisikäytäntöjen jalkauttaminen opiskelijoille sekä henkilökunnan perehdyttäminen kriisitoimintaan tulee olla osa kriisisuunnitelmaa. Kriisitilanteen jälkeen ryhmä arvioi toteutetut toimet ja tarvittaessa tekee päivityksiä kriisisuunnitelmaan.

Kriisiryhmän toiminta akuutissa tilanteessa

- välitön kokoontuminen
- arvio tilanteen vakavuudesta ja sen mukainen toimintasuunnitelma
- tukitoimien järjestäminen (oppilaitoksen sisäiset toimet ja ulkopuolisen tuen tarve)
- sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen tilanteesta (rehtori/toimipistepäällikkö)
- yhteydenotto asianosaisten läheisiin ja tukipalvelujen piiriin ohjaaminen
- arvio yhteydenotosta viranomaistahoihin (mm. poliisi, sosiaali- ja terveystoimi)

Psykososiaalisen tuen järjestäminen

Kriisiryhmä kokoontuu akuutissa kriisitilanteessa arvioimaan tilanteeseen tapauskohtaisesti soveltuvan psykososiaalisen tuen toteutusmuodot. Psykkiset tukitoimet suunnitellaan tapahtuman vakavuuden ja kriisin jälkeisten reaktioiden mukaisesti.

Oppilaitoksen sisäistä tukea ja konsultaatioapua antavat opiskeluhoollon työntekijät (psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri).

Opiskeluhoollon työntekijät voivat tarvittaessa pyytää lisätukea kriisitilanteisiin Kriisikeskus Osiitasta.

Tukitoimet yhteisötasolla

Yhteisötasolla tilanteeseen soveltuva tukimuoto voi olla luokassa käytävä keskustelu opiskelijoiden kanssa (esim. opettajan vetämänä). Yhteinen tapahtuneen käsittely ja nopea paluu opiskelun arkeen tukee kriisin kohdanneiden opiskelijoiden toipumista.

Tarvittaessa voidaan järjestää ammattihenkilön toimesta kriisin jälkeinen purkukeskustelu, johon osallistujat sovitaan tapauskohtaisesti. Purkukeskustelussa käydään läpi tapahtunut ja osallistujien kokemukset tapahtuneesta.

Tilannearvion pohjalta voidaan ohjata kriisin kokenut myös debriefing-keskusteluun. Debriefing -kriisityö on järjestetty Pirkanmaalla paikkakunta-kohtaisesti. Debriefing-keskusteluja järjestävät terveyskeskukset, mielenterveystoimistot, seurakunnat ja punainen risti. Tampereella debriefing-kriisityötä tekee Tampereen akuuttipsykiatrian poliklinikka.

Yksilötason psyykkinen ensiapu

Kriisitilanteelle tunnusomaista on psyykkinen sokkireaktio. Sokkivaihe alkaa heti kriisin laukaisseen tilanteen jälkeen ja kestää tunteista vuorokausiin. Sokkivaiheen aikana ihminen ei kykene vielä käsittämään kriisin aiheuttanutta tapahtumaa ja saattaa jopa kieltää sen. Osa sokkivaiheessa olevista lamaantuu täydellisesti, osa taas käyttäytyy korostuneen rationaalisesti ja tunnereaktiot sulkeutuvat pois. Sokkivaiheessa olevan henkilö saattaa reagoida voimakkaalla kiihtymystilalla esimerkiksi huutaen tai itkien voimakkaasti. Lamaantumisen ja levottomuuden vuorottelu ovat myös tavallista.

Sokissa olevaa ihmistä auttaa turvallisen ilmapiirin luominen. On tärkeää pysyä rauhallisena ja antaa sokissa olevan ihmisen halutessaan käydä läpi tapahtunutta omalla yksilöllisellä tavallaan. Shokkivaiheessa oleva tarvitsee yleensä konkreettista turvaa ja kokemuksen siitä, että läsnä olevat ihmiset hallitsevat tilanteen. Tulee huomioida, että tilanteen arviointikyky voi olla sokkireaktion aikana heikentynyt ja henkilö saattaa kieltäytyä tarjotusta avusta. Mikäli sokissa oleva henkilö kieltäytyy avusta, tulee varmistaa lähipiirin tuki eikä sokissa olevaa saa jättää yksin. On hyvä ottaa huomioon, että kerrotut asiat eivät jää useinkaan sokissa olevan mieleen ja kyky vastaanottaa tietoa on heikentynyt.

3.2. Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskelija-terveydenhuollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaa (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013).

3.2.1 Ohjaus opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluihin

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluvaikeuksien tai psyykkisten ja/tai sosiaalisten vaikeuksien vuoksi opiskeluhuollon tukea, on henkilökunnan edustajan otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin.

- 1) Yhteydenotto opiskeluhuoltoon tehdään yhdessä opiskelijan kanssa.
 - Jos tämä on mahdotonta, tiedotetaan opiskelijaa yhteydenotosta. Hänelle varataan mahdollisuus keskustella psykologin tai kuraattorin kanssa yhteydenottoon liittyvistä syistä seitsemän työpäivän sisällä, kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana päivänä.
 - Kiireellisyyden arvioi opiskelu- tai terveydenhuollon henkilökunta.
- 2) Opiskelijan huoltajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuoltoon.
 - Huoltajalle voidaan jättää ilmoittamatta, mikäli opiskelijalla on erityisen painava syy kieltää huoltajan tiedottaminen.
 - Huoltajaa on kuitenkin tiedotettava yhteydenotosta, mikäli on selvästi opiskelijan edun vastaista jättää se tekemättä.
 - Arvion opiskelijan edun toteutumisesta tekee psykologi, kuraattori tai terveydenhoitaja.
- 3) Opiskeluhuollon palvelut ovat opiskelijalle aina vapaaehtoisia.
 - Opiskelijalla on oikeus myös kieltäytyä hänelle tarjotusta opiskeluhuollon tuesta.
 - Opettaja voi kuitenkin aina konsultoida opiskeluhuoltoa opiskelijan asiassa.
 - Jos opiskelija ei ole tietoinen opettajan huolesta, tulee konsultointi tehdä ilmaisematta opiskelijan henkilötietoja.

KUN HUOLI HERÄÄ:

- 1) Opettaja keskustelee opiskelijan kanssa huolestaan
- 2) Opettaja ilmoittaa alaikäisen huoltajalle, miksi on opiskelijasta huolissaan sekä ohjauksesta opiskeluhuollon tuen piiriin (ellei ole erityisen painavaa syytä olla ilmoittamatta)
- 3) Opettaja ottaa yhteyttä psykologiin/kuraattoriin/terveydenhoitajaan

3.2.3 Monialainen asiantuntijaryhmä

Monialainen asiantuntijaryhmä tarkoittaa koulun henkilökunnasta ja mahdollisista koulun ulkopuolisista tahoista koostuvaa ryhmää, joka kootaan opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja tarvittavien tukimuotojen järjestämiseksi.

Monialaista asiantuntijaryhmää kokoon kutsuttaessa huomioidaan aina opiskelijan yksilöllinen tilanne (ketä ryhmässä tulisi olla, jotta opiskelijan asiaa saadaan eteenpäin).

- Ryhmään voidaan nimetä jäseniä vain opiskelijan (tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa) suostumuksella.
- Oppilaitoksen henkilökunnan osalta riittää opiskelijan (tai huoltajan) suullinen suostumus. Jos mukaan kutsutaan ulkopuolinen taho (esim. lastensuojelu, psykiatria), tarvitaan tähän opiskelijan (tai huoltajan) kirjallinen suostumus.

Monialaisen asiantuntijaryhmän toiminta

- 1) Suostumus opiskelijalta (tai huoltajalta, jos opiskelija ei pysty arvioimaan suostumuksen merkitystä) ryhmän kokoamiseksi.
- 2) Asiantuntijaryhmän kokoonkutsuja toimii vastuuhenkilönä, joka vastaa prosessin eteenpäin viemisestä, sen kirjaamisesta sekä loppuun saattamisesta.
 - a. Vastuuhenkilön lisäksi myös muut monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet saavat tarvittaessa tehdä kirjauksia opiskeluhuoltokertomukseen.
 - b. Opiskeluterveydenhuolto, psykologit ja kuraattorit kirjaavat omiin tietojärjestelmiinsä.
- 3) Pidetään neuvottelu, jossa käydään läpi opiskelijan tilanne ja sovitaan jatkotoimenpiteistä.
- 4) Neuvottelusta tehdään kirjaus opiskeluhuoltokertomukseen.

Opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys

Opiskeluhuoltokertomus laaditaan Wilmaan opiskelijan tietoihin. Monialaisen asiantuntijaryhmän muistio löytyy Muistiot-välilehden alta. Siihen kirjataan yksittäisen opiskelijan

- nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- asian aihe ja vireillepanija
- opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet
- tiedot asian käsittelystä opiskeluhuoltoryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
- toteutetut toimenpiteet
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.
- Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

3.2.4 Yhteistyö HOKS:n ja erityisen tuen suunnitelman laatimisessa

HOKS:n laatiminen ja päivittäminen on oma opettajan/ryhmänohjaajan vastuulla. Opiskeluhuollon henkilökuntaa voi tarvittaessa konsultoida riittävien tukitoimien määrittämiseksi. HOKS:iin ei kirjata opiskeluhuollon tukitoimia.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijalle tarjottavat pedagogiset tukitoimet ja erityiset opiskelujärjestelyt kirjataan erityisen tuen suunnitelmaan, jonka laatimisesta ja päivittämisestä vastaa erityisopettaja. Opiskeluhuollon henkilökuntaa voi tarvittaessa konsultoida tai pyytää osallistumaan suunnitelman laatimiseksi järjestettävään palaveriin.

3.2.5 Tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Oppilaitoksissa tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yhteistyökumppaneita ovat mm. nuorisotoimi, sosiaalitoimi, poliisi, erikoissairaanhoido ja kolmannen sektorin toimijat.

Opetustoimessa huomioidaan erityisesti seuraavat velvollisuudet:

- 1) Koulutuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan kunnan etsivään työhön tiedot nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa (Nuorisolaki 2016/1285 11§).
- 2) Opetustoimen henkilökunta on velvollinen ilmoittamaan viipymättä kunnan sosiaaliviranomaiselle, mikäli on tehtävässään saanut kuulla alaikäisestä, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä (Lastensuojelulaki 2007/417 25§).
 - Tehdään lastensuojeluilmoitus opiskelijan kotikuntaan.
 - Lastensuojeluilmoituksen tekee se henkilö, jolla on ensikäden tieto asiasta. Ilmoituksen tekemistä ei voi delegoida muille.
- 3) Mikäli opetustoimen henkilökunnan tietoon tulee, että alaikäinen on joutunut mahdollisen väkivalta- tai seksuaalirikoksen kohteeksi, on hän velvollinen tekemään välittömästi rikosilmoituksen poliisille (LsL 25§).
 - Tällaisessa tapauksessa lastensuojeluilmoitus ja rikosilmoitus tehdään ennen yhteydenottoa huoltajaan. Em. tahojen kanssa sovitaan, ollaanko koululta huoltajaan yhteydessä ja mitä tietoa asiasta voidaan antaa huoltajalle.
 - Rikoksesta ei tarvitse olla varmaa tietoa, pelkkä epäily tapahtuneesta ylittää ilmoittamiskynnyksen.

3.2.6 Oppilaitoksissa toteutettava yhteistyö opintojen nivelvaiheessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Opintojen nivelvaiheessa tehdään yhteistyötä tarvittavien tahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat mm. perusopetus, tutkintokoulutus, ammatilliseen koulutukseen/lukiokoulutukseen valmentava koulutus ja työpajatoiminta. Tietoa siirretään perusopetuksesta toiselle asteelle tiedonsiirtolomakkeella ja tarvittaessa järjestetään palaveri. Tiedonsiirrosta vastaa pääsääntöisesti erityisopettaja ja/tai opinto-ohjaaja. Jatko-opintojen suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa opinto-ohjaaja.

3.2.7 Opiskeluhuollon tuki ja ohjaus kurinpitörahaistusten tai opiskeluoikeuden peruuttamisprosessin tai sen uhan yhteydessä

Opiskelijan tuen tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

3.2.8 Terveystarkastusten ja muun opiskeluterveydenhuollon toteuttamisessa tarvittava yhteistyö

Terveystarkastus pyritään järjestämään kaikille lukiolaisille sekä ammatillisessa oppilaitoksessa perustutkintoa suorittaville opiskelijoille ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Heille tehdään tarvittaessa myös lääkärintarkastus, ellei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Tamperelaisille pojille lääkärintarkastus tehdään kutsuntatarkastuksen yhteydessä toisen opiskeluvuoden aikana. Muille 2. asteen opiskelijoille terveystarkastus tehdään, mikäli heillä ilmenee siihen erityistä tarvetta tai opiskelija itse haluaa tarkastukseen.

3.2.9 Opiskelijoiden terveydentilan tai toimintakyvyn muutoksista johtuvien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista edistävät toimenpiteet

Jos opiskelijalla on huolta omasta psyykkisestä hyvinvoinnistaan esim. jännitys-, ahdistus-, tai masennusoireita tai elämäntilanteeseen liittyvä kriisi, terveydenhoitajan käynneillä kartoitetaan tilannetta kokonaisvaltaisesti, tehdään yhdessä hoitosuunnitelma ja arvioidaan lääkäriaajan tarve. Hoitosuunnitelma voi sisältää esim. ryhmähoitojakson tai keskusteluhoitojakson terveydenhoitajalla, psykiatrisella sairaanhoitajalla tai psykologilla. Ryhmätarjonta vaihtelee jonkin verran lukukausittain. Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajaan voi ottaa yhteyttä kaikissa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa, esim. silloin, kun ehkäisyyn aloittaminen on ajankohtaista.

3.2.10 Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen oppilaitoksen työpäivän aikana

Tarvittava erityisruokavalio toteutetaan oppilaitoksessa erityisruokavaliosta annetun selvityksen perusteella. Selvityksen saa tarvittaessa terveydenhoitajalta. Opiskelija toimittaa itse selvityksen oppilaitoksen ruokalaan.

Opiskelija huolehtii itse säännöllisestä lääkityksestään opiskelupäivän aikana. Oppilaitoksen henkilökunnalta tai terveydenhoitajalta voi tarvittaessa saada särkylääkettä akuuttiin tarpeeseen. Mikäli opiskelija sairastuu kesken päivän, opettaja antaa luvan lähteä kotiin lepäämään. Tapaturmista on erillinen ohjeistus.

3.2.11 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Tullinkulman keskitetyssä toimipisteessä toimitaan ajanvarauksella. Vastaanottoaika varataan aina ensin terveydenhoitajalle, joka arvioi lääkärin vastaanoton tarpeen. Tullinkulman toimipisteessä toimitaan kolmessa eri tiimissä ja oppilaitosten opiskelijat on jaettu näiden tiimien kesken. Opiskelija ottaa yhteyttä omaa opiskelualaa hoitavan tiimiin numeroon.

Isommissa oppilaitoksissa on mahdollisuus asioida terveydenhoitajan vastaanotolla myös ilman ajanvarausta. Lääkärille aika varataan terveydenhoitajan kautta. Vastaanottoajat vaihtelevat toimipisteittäin.

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhuollon toteuttamisen lähtökohtana on opiskelijoiden osallisuus ja osallistaminen. Opiskelijoiden osallisuudessa ja yhteisöllisyydessä painotetaan psyykkisesti turvallista luokka- ja opiskeluyhteisöä sekä opiskelijoiden mielipiteiden kuulemista. Osallisuutta tuetaan tiedottamalla opiskelijoille oppilaitoksen ja opiskeluhoollon toiminnasta sekä opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksista. Opiskelijoiden mielipiteitä on kuultava oppilaitoksen kehittämistyössä. Opiskelijoiden kuulemisen on oltava jatkuvaa. Osallisuutta edistävät mm. opiskelijakuntatoiminta, tutor-toiminta sekä kyselyt ja palautteen kerääminen.

Opiskeluhoolltoa tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Tämä edellyttää vuorovaikutusta, luottamusta ja yhteistyötä opiskelijan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Opiskelijaan liittyvissä asioissa ryhmänohjaaja on ensisijainen yhteydenpitäjä kodin ja koulun välillä. Huoltajat kutsutaan tarvittaessa opiskelijan antamalla luvalla

osallisiksi myös monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyyn. Huoltajilla on edustus yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

Yhteydenpito oppilaitoksen ja huoltajien kesken on monikanavaista mm. kirjalliset tiedotteet, sähköpostiviestit, tekstiviestit ja puhelinkeskustelut. Tärkeä osa yhteistyössä ovat yhteiset tilaisuudet. Opiskelun aikana huoltajille järjestetään kotiväeniltoja, avoimien ovien päiviä ja valmistumisjuhla. Lisäksi huoltajiin ollaan yhteydessä tarpeen mukaan erityisesti muutosvaiheissa.

Wilma-käyttöjärjestelmää käytetään opiskeluhuoltotyön tukena. Wilmaa käytetään mm. poissaolojen kirjaamisiin ja kodin ja koulun väliseen viestintään.

5. Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Mitä on väkivalta?

Väkivalta on vallankäyttöä, jonka avulla väkivaltaa käyttävä osapuoli pyrkii hallitsemaan ja kontrolloimaan toista. Väkivalta voi olla fyysistä, seksuaalista, henkistä, taloudellista tai uskonnollista. Väkivallan tekoja voidaan toteuttaa monella eri tavalla, esimerkiksi fyysisellä kontaktilla, puhumalla, kirjoittamalla ja internetin avulla mm. sosiaalisessa mediassa, valokuvien ja videoiden muodossa.

Mitä on kiusaaminen?

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista toisen ihmisen vahingoittamista, joka on toistuvaa toimintaa. Keskeistä on kiusaamisen kohteeksi joutuneen oma kokemus tilanteesta. Kiusaaminen voi ilmetä mm.

- epäystävällisenä puhetyylinä tai nimittelynä
- fyysisenä satuttamisena
- tavaroiden vahingoittamisena tai käyttämisenä ilman lupaa
- painostamisena, uhkailuna ja kiristämisenä
- eristämisenä ryhmän ulkopuolelle
- nettikiusaamisena

Mitä on häirintä?

Häirintää on sellainen epäasiallinen kohtelu, josta voi olla vaaraa tai haittaa yksilön turvallisuudelle tai terveydelle.

Seksuaalinen häirintä voi ilmetä mm. seuraavin tavoin:

- raiskaus tai sen yritys
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- epäasialliset seksuaaliset puheet
- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset kommentit tai kuvat sosiaalisessa mediassa
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Seksuaalisessa väkivallassa on kyse teoista, joissa ihminen loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Puuttuminen väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteisiin

Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään turvallisen ilmapiirin luomisella. Väkivallan, kiusaamisen sekä häirinnän kokemuksia ja esiintymistä kartoitetaan säännöllisissä oppilaitoksen opiskelijakyselyissä sekä valtakunnallisella kouluterveyskyselyllä. Opiskelijoita ohjataan

tunnistamaan em. häirintätilanteita esimerkiksi käsittelemällä aihetta oppitunneilla (käydään läpi häirinnän eri muotoja ja toimintaohjeita tilanteita varten). Kiusaamista pyritään ennaltaehkäisemään mm. rakentamalla yhteisiä pelisääntöjä ja luomalla yhteishenkeä ryhmään. Väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään on oppilaitoksissa nollatoleranssi ja niihin puututaan välittömästi. Opiskelijoita ohjataan ilmoittamaan kokemastaan tai havaitsemastaan väkivalta-, kiusaamis- tai häirintätilanteesta. Kun väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää esiintyy, vastuu tilanteeseen puuttumisesta on koko oppilaitoksen henkilöstöllä.

Opiskelija voi tehdä ilmoituksen Wilmassa lomakkeella "Ilmoitus kiusaamisesta, häirinnästä tai epäasiallisesta käyttäytymisestä tai kohtelusta". Ilmoituksen vastaanottaa toisen asteen kuraattori.
<https://link.webropolsurveys.com/Participation/Public/f6b6f88f-cfda-49ef-8414-320e01d9d797?displayId=Fin1593955>

Toimintaohjeita ja apua väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteisiin löytyy osoitteesta

<https://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/apua-kiusaamiseen.html>

Kun väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää tulee ilmi:

- Asiaa selvittää ja hoitaa eteenpäin tapahtuneesta ensimmäisenä tiedon saanut henkilökunnan jäsen
- Tiedon ensimmäisenä saanut tekee arvion tilanteen vakavuudesta
- Vakavassa tilanteessa asia viedään rehtorin/koulutuspäällikön käsiteltäväksi

- Tilanteen selvittelyyn voi osallistua opettajia tai opiskeluhuollon henkilöstöä
- Tarvittaessa kootaan yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä
- Alaikäisen kohdalla väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa

Ohjeistus väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden selvittelyyn:

1. Keskustelu opiskelijan/opiskelijoiden kanssa
2. Sovitaan yhdessä etenemistapa (toisen osapuolen kuuleminen)
3. Harkinta, täyttyykö rikoksen tunnusmerkit (liite ”rikokset”),
4. Ohjaus rikosilmoituksen tekemiseen
5. Mikäli asia ei etene rikosilmoitukseen, otetaan tarvittaessa käyttöön oppilaitoksen järjestyssääntöjen mukaiset kurinpidolliset toimenpiteet
6. Mahdollinen sovittelukeskustelu
7. Seurantakeskustelu

Tukitoimet tilanteessa osallisina olleille

Uhka- ja väkivaltatilanteissa on aina keskusteltava tilanne läpi asianosaisten kanssa. Keskustelussa tulee arvioida riittävien tukitoimien tarve. Arvion pohjalta ohjataan opiskelija avun piiriin, esimerkiksi opiskeluhuollon palveluihin. Muita apua tarjoavia tahoja löytyy Apua kiusaamiseen-sivustosta.

Kurinpidolliset toimenpiteet

Kurinpidollisista toimenpiteistä löytyy tietoa lukiolaista, laista ammatillisesta koulutuksesta sekä oppilaitoksen järjestyssäännöistä.

Rikokset

Uhka- ja väkivaltatilanne voi alkaa rikoksesta, tai tilanne voi johtaa tekijän osalta rikoksen tunnusmerkit täyttävään toimintaan. Rikoksia voi tapahtua uhka- ja väkivaltatilanteissa kasvatusten tai esimerkiksi viestintävälineiden kautta. Rikoksia Suomessa käsittelee rikoslaki (39/1889). Seuraavassa muutamia tyyppisimpiä uhka- tai väkivaltatilanteissa tapahtuvia rikoksia.

- Laiton uhkaus sekä vainoaminen (Luku 25 – 7§ ja 7a§)

Laittomaan uhkaukseen syyllistyy, mikäli aggressio muuttuu selkeäksi väkivallalla uhkaamiseksi.

Pitkään jatkuva uhkailu, ahdistelu, seuraaminen tai muutoin ahdistava toiminta on vainoamista.

- Pakottaminen (Luku 25 – 8§)

Kun uhri pakotetaan väkivallalla uhkaamalla sietämään, tekemään jotain tai jättämään jotain tekemättä, täyttää se pakottamisen tunnusmerkit.

- Kunnianloukkaus (Luku 24 – 9§)

Levittäessään henkilöstä valheellisia väittämiä tai vihjauksia, joilla aiheutetaan uhrille vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa, syyllistyy näiden levittäjä kunnianloukkaukseen. Kuten laittomia uhkauksia, kunnianloukkauksiakin voi tapahtua usein myös viestintävälineiden kautta ja erityisesti sosiaalisessa mediassa.

- Seksuaalinen ahdistelu (Luku 20 – 5a§) sekä seksuaalinen häirintä

Seksuaalista ahdistelua on kaikki luvaton ja asiaton koskettelu, jossa toteutetaan uhrille seksuaalinen teko. Tampereen kaupungilla on nollatoleranssi seksuaaliseen häirintään. Seksuaalista häirintää voi tapahtua myös oman henkilöstön välillä. Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi seksuaalisia ei-toivottuja kommentteja, ehdotuksia tai eleitä.

- Lievä pahoinpitely, pahoinpitely sekä törkeä pahoinpitely (Luku 21 – 5§, 6§ ja 7§)

Pahoinpitely on aina fyysisen koskemattomuuden väkivaltaista rikkomista. Lievää muotoa on esimerkiksi töniminen, repiminen tai muu vastaava lievä väkivalta. Toisen ääripään eli törkeän teon tunnusmerkit täyttävät esimerkiksi astalolla tai aseella toisen kimppuun hyökkääminen.

- Vahingonteko (Luku 35 – 1§, 2§ ja 3§)

Aina uhka- tai väkivaltilanne ei ole suoraan henkilöön kohdistuvaa. Tekijän särkiessä tahallisesti toisen omaisuutta, syyllistyy hän vahingontekoon.

- Julkisrauhan rikkominen sekä salakatselu (Luku 24 – 3§ ja 6§)

Mikäli tekijä tunkeutuu tai piiloutuu tahallisesti ulkopuolisilta suljettuun tilaan, hän syyllistyy julkisrauhan rikkomiseen. Kuvatessaan uhria hänen yksityisyyttään loukkaavasti ulkopuolisilta suljetussa tilassa tai kotirauhan suojaamassa paikassa, kuten pukuhuoneessa tai käymälässä, syyllistyy tekijä salakatseluun.

6. Opiskeluhoitosuunnitelman toteutuminen ja seuranta

Oppilas- ja opiskeluhoitolain 25§:ssä todetaan, että Opetushallitus ja Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos seuraavat yhteistyössä opiskeluhoitoon toteutumista ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti. Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhoitoon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä

kunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhuoltoon koskevaan arviointiin. Arvioinnin keskeiset tulokset on julkistettava.

Koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimitettava opetushallintoviranomaiselle sekä Terveystoimen- ja hyvinvoinnin laitokselle opiskeluhuollon valtakunnallisissa arvioinnissa, kehittämisessä, tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavat tiedot.

Tampereen kaupungin toisen asteen koulutuksen opiskeluhuollon laatua ja toteutumista seuraa Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ohjausryhmä, joka toimii oppilas- ja opiskeluhuoltolain edellyttämänä opiskeluhuollon ohjausryhmänä. Lisäksi Tampereella toimii opiskeluhuollon verkostotyöryhmä, joka tuottaa tietoa niin ohjausryhmälle kuin opiskeluhuoltopalveluita tuottaville tahoillekin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet; arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta; toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea sekä tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista. Näitä seurataan säännöllisesti lautakunnissa ja hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmissä.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman seurannasta ja toteuttamisesta ovat vastuussa oppilaitos/toimipistekohtaiset yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät, joissa yleisen suunnitelman lisäksi noudatetaan oppilaitoskohtaista opiskeluhuoltosuunnitelmaa, johon on kirjattu tarkemmin oppilaitoskohtaiset opiskeluhuollon yksilölliset palvelut ja yhteisöllisen työn suunnitelma. Näitä suunnitelmia päivitetään vähintään vuosittain.

Opiskeluhuollon kokonaistarvetta seurataan ja arvioidaan seuraamalla kuraattorien, psykologien, terveydenhoitajien ja lääkärin asiakasmääriä ja asiakaskäyntejä. Lisäksi yksiköissä seurataan muita tärkeitä opiskeluhuollon käyntien indikaattoreita. Toimintaa kehitetään ja suunnitellaan näiden seurantatietojen pohjalta säännöllisesti.

Toisen asteen koulutuksen opiskeluhuoltosuunnitelma on voimassa 2022 saakka, jolloin suunnitelmaa viimeistään päivitetään. Tarvittaessa suunnitelmaa päivitetään jo aiemmin. Päivitysvastuussa on opiskelijahuollon päällikkö ja hänen kokoamansa moniammatillinen työryhmä.

7. LIITTEET

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma Opiskeluhuoltoryhmän vuosikello

OPPILAITOSKOHTAINEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA LUKUVUOSI XX.XX

Oppilaitos:

Päiväys:

1. KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT OPISKELUHUOLTOPALVELUT JA KOKONAISTARPEEN ARVIOINTI

Nimi, yhteystieto, resurssi lukuvuodelle x:

Terveystietäjä:

Lääkäri:

Psykologi:

Kuraattori:

Arvio opiskeluhoollon palveluiden riittävydestä perustuen opiskelijoilta saatuihin palautteisiin, kouluterveyskyselyn tuloksiin jne.:

2. YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA SEN TOIMINTATAVAT

Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän (OHR) kokoonpano: nimi, ammattinimike, yhteystiedot:

Ohr:n vastuhenkilö (kokoonkutsuja):

Sihteeri (voi olla myös kiertävä):

Muut henkilöt:

Kokouspäivämäärät (vähintään neljä kokoontumista):

Pöytäkirjat ja niiden säilyttäminen sekä niistä tiedottaminen (tallennuspaikka, miten tiedotetaan koko henkilöstöä jne.):

Lukuvuoden teema ja siihen liittyvä toiminta oppilaitoksessa (määritellään joka lukuvuodeksi perustuen esim. kouluterveyskyselyn tuloksiin tai muihin ajankohtaisiin ilmiöihin):

Teema:

Toimenpiteet, tapahtumat jne.:

Oppilaitoskohtaiset yleiset toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi (miten järjestetään):

Opiskelukäytäntöihin ja opiskeluympäristöön perehdyttäminen (esim. *orientaatio, tutortoiminta*)

Opiskelijan sosiaalisen verkoston vahvistaminen (esim. ryhmäyttäminen, teemapäivät, kiusaamiseen ja syrjintään puuttuminen)

Osallisuuden vahvistaminen (opiskelijaedustukset, opiskelijakunnan toiminta (kokoonpano), huoltajien kuuleminen ja tiedottaminen)

Varhainen puuttuminen:

Poissaoloihin puuttuminen (varhaisen tuen mallit), koulutuksen keskeytymistä ehkäisevät toimenpiteet (keskeiset toimintatavat oppilaitoksessa), riittävän tuen varmistaminen opinnoissa (opiskeluun liittyvien tukitoimien käynnistäminen, toteuttaminen ja seuranta)

Yhteistyön toteuttaminen opiskeluhuollollisissa asioissa (toimintatavat):

Moniammatillinen yhteistyö oppilaitoksen sisällä

Yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyö verkostojen kanssa (nuorisotoimi, sosiaalitoimi, poliisi, mt-palvelut, Kohtaamo ym.)

Terveellisyys, turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaaminen:

Oppilaitoksen kriisityöryhmän kokoonpano:

Kokoontumisajankohdat (kokoonnuttava min. 2 krt vuodessa):

Väkivaltaan, kiusaamisen ja häirintään puuttumisen oppilaitoskohtaiset toimenpiteet (yleisohjeen lisäksi)

Päihteidenkäyttöön puuttuminen, oppilaitoskohtaiset toimintatavat (yleisohjeen lisäksi)

3. TOTEUTUMINEN JA SEURANTA

Miten ja milloin seurataan oppilaitoskohtaisen suunnitelman toteutumista?

Seurantamenetelmät:

Ajankohdat:

OPISKELUHUOLTORYHMÄN VUOSIKELLO

	ELOKUU	SYYSKUU	LOKAKUU	MARRASKUU	JOULUKUU
YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO	- syyslukukauden suunnittelu - opiskeluhuollon esittely opiskelijoille ja huoltajille - opiskeluhuoltotyön aikataulut - opiskelijoiden ryhmäyttäminen	- opiskeluhuolto-suunnitelman päivittäminen			- kevätlukukauden suunnittelu - syyslukukauden arviointi
YKSILÖLLINEN OPISKELUHUOLTO	- opiskeluhuollon ohjaus- ja konsultaatiokäytännöistä sopiminen				
MUUTA HUOMIOITAVAA					

OPISKELUHUOLTORYHMÄN VUOSIKELLO

VUOSIKELLO	TAMMIKUU	HELMIKUU	MAALISKUU	HUHTIKUU	TOUKOKUU	KESÄKUU
YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO					- kevätlukukauden arviointi	
YKSILÖLLINEN OPISKELUHUOLTO						
MUUTA HUOMIOITAVAA						